

Datum

17 mei 2018

Kenmerk

MOB/ T018-1568171659-520

Onderwerp:

Reflectie op aliasgebruik en mobiliteit in het betalingsverkeer

Het MOB concludeert dat

- **om overstappen effectief te kunnen vereenvoudigen robuuste aliassen nodig zijn, die toebehoren aan de rekeninghouder.**
- **grootschalige invoering een migratietraject op Europees niveau inhoudt en derhalve een zorgvuldige kosten-batenanalyse vereist.**
- **de bevindingen kunnen worden gedeeld met de Europese Commissie ter input van de kosten-batenanalyses van nummerportabiliteit die deze in 2019 gaat opzetten.**

Voorgeschiedenis

In juli 2016 heeft het MOB zijn visie gepresenteerd op mogelijkheden om de mobiliteit op de Nederlandse betaalmarkt te vergroten. Het MOB stelt daarin op termijn mogelijkheden te zien in invoering van een vorm van overstappen met nummerbehoud - op Europees niveau - , met overstappen met 'aliasbehoud' als een te onderzoeken optie. In dat kader heeft het MOB in 2017 in de Verkenning Aliassen en Mobiliteit bevestigd in welke mate - op de Nederlandse markt - gebruik van aliassen in plaats van IBANs overstappen naar een andere aanbieder van betaalrekeningen zou kunnen vereenvoudigen. Conclusie is dat aliassen gemak en snelheid van betalen tussen consumenten onderling kunnen bevorderen, maar dat de huidige aliassen minder geschikt zijn voor betalingsverkeer met bedrijven. Daar zouden nieuwe robuuste persoons-of bedrijfsnummers voor moeten worden gebruikt. Gevraagd werd daarom nader te reflecteren op of en hoe dergelijke nummers het overstappen kunnen vergemakkelijken en daarbij ook de Europese context te betrekken. Hierna volgt de uitgewerkte reflectie.

Reflectie op aliasgebruik en mobiliteit in het betalingsverkeer

Datum

17 mei 2018

Kenmerk

MOB/ T018-1568171659-520

1. Inleiding

In paragraaf 2 wordt aan de hand van twee typen aliassen uitgelegd waarom consumenten en bedrijven verschillende doelen en wensen hebben als het gaat om het gebruik van aliassen in het betalingsverkeer. In paragraaf 3 wordt aandacht besteed aan aliassen die nu in Nederland in gebruik zijn en aan ontwikkelingen en ervaringen met aliasgebruik in het buitenland. In paragraaf 4 wordt gereflecteerd op eisen waar een alias aan zou moeten voldoen om te kunnen bijdragen aan het verbeteren van de mobiliteit (met aandacht voor het gebruik van bestaande persoons- en bedrijfsnummers, zoals het Burger Service Nummer). In paragraaf 5 wordt gereflecteerd op wat er zoal voor zou komen kijken om een dergelijke alias in het betalingsverkeer in te voeren en op efficiënte wijze te kunnen gebruiken. Paragraaf 6 reflecteert op de voor- en nadelen van grootschalige invoering van aliassen die zijn gericht op het vergemakkelijken van het overstappen naar een andere aanbieder van betaalrekeningen. De reflectie wordt afgesloten met samenvattende conclusies.

2. Typen aliassen en gebruiksdoelen in betalingsverkeer

2.1 Wat zijn aliassen?

Een alias is oorspronkelijk een bij- of schuilnaam van een persoon. Ze zijn gemeengoed op sociale media. Zo kunnen aan een eigen twitter- of email account extra accountnamen worden gekoppeld met een andere naam of emailadres. Die alias is in het sociale media verkeer zichtbaar, de eigen naam of het oorspronkelijk adres met de eigen naam blijft verborgen. De berichten komen echter aan bij de oorspronkelijke houder van het account.

Consumenten kunnen ook betalingen linken aan e-mailadressen die zijn opgeslagen in eigen digitale adresboeken. Voor betalingen met en tussen bedrijven zijn dergelijke aliassen minder geschikt. In het betalingsverkeer kunnen we dan ook twee typen aliassen onderscheiden.

2.2 Type a: aliassen voor betalingen tussen consumenten

Voor consumenten ligt de toegevoegde waarde van aliassen vooral in het gebruiksgemak bij betalingen of ontvangsten. Zij beschikken meestal al over een uitgebreid digitaal adresboek met e-mailadressen en 06-nummers van hun contacten (familie, vrienden en bekenden). Wanneer rekeninghouders hun contactgegevens linken met hun IBAN kan dat onderlinge betalingen vereenvoudigen, soms zelfs zonder dat voor de eindgebruiker het IBAN zichtbaar wordt. Het niet meer te hoeven gebruiken van het IBAN wordt wel als 'selling point' voor de apps gebruikt. In de achtergrond wordt de alias natuurlijk wel geconverteerd naar het IBAN van de betaalrekening waarop het geld wordt af- of bijgeschreven. Kenmerk van dit type alias is ook dat de betaler zelf (interactief) op zijn scherm de gegevens van het begunstigde contact controleert, bijvoorbeeld doordat ter verificatie de (bij)naam of foto van de begunstigde wordt getoond. Het gemak zit hier vooral in gebruik van een zelf aangemaakt (adressen)bestand dat op een eigen device is te raadplegen.

Datum

17 mei 2018

Kenmerk

MOB/ T018-1568171659-520

2.2 Type b: aliassen in het zakelijk betalingsverkeer

Ook voor zakelijke betalingen kunnen aliassen voordeel brengen. Met aliassen kunnen ontvangers van betaaldienstverlener veranderen met behoud van het betaaladres dat zij naar de buitenwereld communiceren. Type a aliassen, zoals hierboven beschreven, voldoen echter niet in alle opzichten aan de vereisten voor zakelijk gebruik. Zo is interactieve verificatie van de begunstigde niet bruikbaar voor bulkbetalingen. Bij een salarisbetaling bijvoorbeeld zou verificatie van aliassen aan de hand van de bijbehorende tenaamstelling van de rekening van de begunstigde leiden tot veel uitval en handwerk. Ook een (handgeschreven) e-mailadres of telefoonnummer uit bijvoorbeeld een marketingcampagne is geen robuuste basis voor een incasso. Daar kunnen gemakkelijk fouten insluipen. Voor zakelijk gebruik is daarom van belang dat het alias zelfcontrolerend is. Een schrijffout mag niet leiden tot een geldig betaaladres dat bij een andere begunstigde hoort. In het IBAN zorgen de eerste twee cijfers (na de landcode) hiervoor. Voor de stabiliteit van aliassen voor zakelijk gebruik is het gunstig als verwijzingen naar externe gegevens zo veel mogelijk ontbreken. Een achternaam, bijvoorbeeld, is niet voor iedereen gedurende zijn hele leven hetzelfde. Ook voor bedrijfsnamen geldt dit (het

vroegere bedrijf Casema is thans bekend als Ziggo). Aanwezigheid van dit soort verwijzingen in aliassen leidt dus tot de noodzaak voor betalers om hun adresboeken te actualiseren.

Een stelsel met samenhang tussen de aliassen van verschillende rekeningen van dezelfde (rechts)persoon zou ook nieuwe risico's met zich meebrengen en daarmee als ongewenst ervaren kunnen worden. Bijvoorbeeld in de context van beslagleggingen door schuldeisers waar kennis van de betaaladressen van de debiteur van invloed zijn op de positie van de schuldeiser.

Samenvattend leiden de eisen aan een 'type b' alias tot een systematiek van abstracte, zelfcontrolerende en onderling niet samenhangende adresseringen. Het vroegere 10-cijferige met de 11-proef controleerbare Nederlandse rekeningnummer is hiervan een aardig voorbeeld. Om een type b alias goed te kunnen laten werken zijn telefoonnummers en e-mailadressen in eigen bestanden ongeschikt en is een meer robuuste standaard nodig met koppelingen in een centraal bestand dat dagelijks wordt geactualiseerd.

2.3 Conclusie

Aliassen die de betaalervaring tussen consumenten kunnen verbeteren, sluiten aan bij de bestaande adresseringssystematiek voor bellen of berichtenverkeer, maar sluiten zakelijk gebruik uit. Aliassen die voldoen aan de zakelijke eisen ontberen de kenmerkende gemakseisen die consumenten eraan stellen. Aldus is de eerste conclusie dat er geen type alias voorhanden lijkt te zijn dat in deze zowel aan de behoeftes van bedrijven als consumenten tegemoet kan komen.

Datum

17 mei 2018

Kenmerk

MOB/ T018-1568171659-520

3. Huidig gebruik aliases in betalingsverkeer

Datum

17 mei 2018

Kenmerk

MOB/ T018-1568171659-520

3.1 Huidig aliasgebruik in Nederland

In Nederland komen uitsluitend type-a aliases voor, meestal gecombineerd met een betaalapp met diverse diensten en mogelijkheden. Een voorbeeld is de app van bunq. Het gebruik is beperkt, het aanbod is versnipperd, er is geen gestandaardiseerde dienstverlening en geen centraal bestand. In het zakelijke verkeer komen aliases nauwelijks voor. Een verklaring voor het beperkte gebruik kan de groeiende populariteit van 'betaalverzoeken' zijn, waarbij de interactie juist omgekeerd is. In plaats van dat de debiteur een betaling richt aan de crediteur met het alias als betaaladres, verzoekt de crediteur de debiteur om een betaling via Whatsapp (06-nummer) of een ander berichtenkanaal. De debiteur hoeft dan zelf geen betaaladres in te voeren. Het meest bekend is de ABN AMRO app Tikkie, maar ook de mobielbankieren apps van ING en Rabo bieden deze dienst. De omgekeerde interactie elimineert feitelijk aliasgebruik.

3.2 Internationale ontwikkelingen en ervaringen

Ook in andere landen zijn betaalapps met aliasbetaaldiensten in opkomst, met als belangrijkste drijfveren gemak en snelheid van bijboeking. Landelijke systemen zijn te vinden in het Verenigd Koninkrijk (Paym) en in de Scandinavische landen (bijv. Swish in Zweden), veelal als onderdeel van de instant payments infrastructuur. En buiten Europa onder meer in Australië, waar in 2018 een landelijk aliassysteem (PayID) is ingevoerd (zie kader 2). In de meeste eurolanden is nog sprake van een lappendeken van allerlei lokale aanbieders en diensten. Dat is voor de Euro Retail Payments Board (ERPB) reden om - juist in de beginfase - de markt op te roepen te werken aan het linken van die regionale aliassystemen (zie kader 1). Het gaat bij al deze ontwikkelingen om type a aliases, niet onlogisch, omdat de drijfveer vooral het vergemakkelijken en versnellen van betalen en ontvangen is en niet het vergemakkelijken van overstappen. Een praktijkvoorbeeld van grootschalig gebruik van een type b alias, vinden we alleen in Zweden. Het gaat hier niet om een recente innovatie, maar om een bij de start van het girale betalingsverkeer gekozen (rekening)systematiek (zie kader 3).

Kader 1: Europese interoperabiliteit via SPL-service (ERP)

Om tot een interconnectiesysteem te komen voor de aliasbetaaloplossingen in de verschillende Europese landen, heeft de ERPB het Steering Committee of the Mobile Proxy Forum opgericht. Dit is een stuurgroep van belanghebbenden die zich inzet voor de realisatie van een Standardized Proxy Lookup Service (SPL), zoals dat gewenste interconnectiesysteem wordt genoemd. Hiermee zouden regionaal opererende aliansystemen onderlinge uitwisseling van berichten kunnen realiseren om in andere infrastructures het IBAN bij een alias op te zoeken dat niet in het eigen systeem bekend is. Het oorspronkelijke doel om in het vierde kwartaal van 2017 een oplossing operationeel te hebben is met één jaar uitgesteld. In het ontwerp van de SPL was het uitgangspunt zo veel mogelijk agnostisch te zijn wat de vorm van het alias aangaat (telefoonnummer, e-mailadres, of iets anders) en de infrastructuur voor uitvoering van de uiteindelijke betaling. Voor de uitwerking is echter gekozen te beginnen met mobiele telefoonnummers als alias en IBANs als uiteindelijk betaaladres.

De zeer beperkte relevantie van aliansen in de Nederlandse betaalmarkt maakt dat de inbreng vanuit Nederland op het inrichten van interconnectie beperkt is. De Nederlandse ervaringen met betaalverzoeken tonen vooral dat aliansen voor person-to-person betalingen niet de enig begaanbare route zijn.

De discussie in het Mobile Proxy Forum richt zich uitsluitend op aliansen voor via smartphones geïnitieerde person-to-person betalingen. De context van mobiliteit voor rekeninghouders is daarbij in het geheel niet aan de orde.

Datum

17 mei 2018

Kenmerk

MOB/ T018-1568171659-520

Kader 2. Aliasgebruik in Australië: PayID

In Australië is op 13 februari 2018 PayID gelanceerd, waarmee consumenten m.b.v. een alias snel en gemakkelijk kunnen betalen en ontvangen. Daartoe moeten zij zich eerst online bij hun bank met een PayID registreren en deze aan hun betaalrekening linken. De PayID kan een mobiel telefoonnummer of een e-mailadres zijn, maar ook een Australian Business Number, in principe naar keuze van de gebruiker. Om geld te ontvangen, kunnen zij volstaan met het doorgeven van hun PayID. De betaler kiest in zijn digitale bankomgeving de PayID-betaloptie en typt de verkregen PayID van de begunstigde in, waarna diens naam verschijnt ter controle (naam/PayID check). Na goedkeuring wordt het bedrag binnen 15 seconden overgeboekt. De koppelingen zijn opgeslagen in een centraal te raadplegen bestand. De dienst is alleen beschikbaar voor bij deelnemende financiële instellingen registreerde gebruikers en is beperkt tot 'push' betalingen (overschrijvingen). PayID is onderdeel van 'the New Payments Platform' (NPP) dat met de Reserve Bank of Australia is gebouwd, en dat grootschalig gebruik van deze aliasbetalingen mogelijk maakt. In principe kunnen ook kleinere zakelijke gebruikers deelnemen, maar het is niet geschikt voor het grootschalige zakelijke betalingsverkeer. PayID heeft als doel betalingen te vereenvoudigen en versnellen, verbeteren mobiliteit is geen issue.

Overstappen naar een nieuwe bank kan met PayID-behoud, waartoe dan wel nieuwe registratie bij de nieuwe bank nodig is. Aan niet deelnemende relaties zal dan nog wel het nieuwe betaalrekeningnummer moeten worden doorgegeven, evenals aan bedrijven waar een incassomachtiging aan is verstrekt. Ingeval een deelnemer een ander 06 nummer krijgt, zal ook de bestaande registratie moeten worden aangepast. Aan een betaalrekening kunnen meerdere PayIDs worden gekoppeld, andersom niet.

Kader 3. Ervaringen in Zweden met type b alias

Vanaf de start van het massale girale betalingsverkeer, in het midden van de vorige eeuw, is in Zweden een type-b-alias in gebruik. Als betaaladres wordt niet het nummer van de betaalrekening, maar het 'bankgironummer' gebruikt. Dat nummer wordt niet uitgegeven door banken, maar door de nationale verwerker van het betalingsverkeer Bankgirot. Gedachte hierbij was dat debiteuren en crediteuren elkaars rekeningdetails niet hoeven te kennen. In de communicatie met hun relaties, zoals op facturen, kunnen bedrijven volstaan met hun bankgironummer. Dat is een zelfcontroleerbaar nummer dat in de centrale backoffice van Bankgirot gekoppeld is aan het rekeningnummer van het desbetreffende bedrijf. Aan een betaalrekening kunnen meerdere bankgironummers gekoppeld zijn. Dit nummer is alleen nationaal te gebruiken en alleen voor betalingen in Zweedse Kronen. In communicatie met buitenlandse relaties moet het betaalrekeningnummer (IBAN) wel worden opgegeven. Verder is het bankgironummer vooral in gebruik bij bedrijven. Deze alias heeft een gunstig effect op overstapdrempels die (zakelijke) rekeninghouders ervaren, zij hoeven bij overstap niet te communiceren over een nieuw rekeningnummer. Het valt echter niet samen met contactgegevens waar gebruikers nu al over beschikken. Het is een extern, centraal uitgegeven nummer. Ofschoon onder voorwaarden beschikbaar voor consumenten, maken zij er weinig gebruik van. Een verklaring is dat voor het betaalproduct waar nummerbehoud het meeste voordeel biedt, de incasso, consumenten van hun incassant een uniek identificatienummer krijgen dat centraal bij de Bankgirot aan hun rekeningnummer wordt gekoppeld. Bij overstap naar een andere aanbieder, zorgt de Bankgirot voor koppeling aan het nieuwe betaalrekeningnummer.

Kortom in Zweden bestaat de mogelijkheid van overstappen met aliasbehoud voor bedrijven. Voor consumenten bestaat het deels ook via het identificatienummer voor machtigingen en natuurlijk ook via type a alias Swish voor p2p betalingen. Dat neemt niet weg dat er bij overstappen naar een andere aanbieder relaties zullen zijn aan wie zij het gewijzigde betaalrekeningnummer moet doorgeven, zoals aan de werkgever. De overstapcijfers van Zweden wijken niet af die van andere landen, wat er op zou kunnen wijzen dat het nummerbehoud geen doorslaggevende factor is.

In de volgende paragraaf wordt nader gereflecteerd op de kenmerken van een robuust type b alias en hoe die er al dan niet uit zou kunnen zien.

Datum

17 mei 2018

Kenmerk

MOB/ T018-1568171659-520

4. Reflectie op eisen aan een alias in kader mobiliteit

Datum
17 mei 2018

Kenmerk
MOB/ T018-1568171659-
520

Een door veel consumenten gepercipieerde of ervaren drempel bij overstappen naar een andere aanbieder van betaalrekeningen, is het aan relaties te moeten doorgeven van een gewijzigd rekeningnummer. De drempel wegnemen door het overstappen met rekeningnummerbehoud¹ mogelijk te maken is tamelijk complex, te meer omdat het in SEPA Europees moet worden geregeld, zoals in de MOB-visie verwoord.² Het lijkt minder complex een vorm van overstappen in te voeren met behoud van een aan het IBAN gekoppelde – ook in heel SEPA - bruikbare alias, zoals ook de ACM eerder heeft vastgesteld.³ Hierna volgt een reflectie op de eisen waaraan een alias zou moeten voldoen om aan de voorkant van het betalingsverkeer een volwaardig alternatief te zijn van het IBAN (dat in de back-office van de banken de unieke identifier van de betaalrekening blijft).

In de Verkenning⁴ is vastgesteld dat hoge eisen aan een alias moeten worden gesteld om het bij alle betalingen en ontvangsten tot een volwaardig IBAN-alternatief te maken. Gegeven de dominantie van het zakelijk betalingsverkeer - bij ruim 90% van het Nederlandse betalingsverkeer is een bedrijf betrokken - zou het maximale effect op overstapdrempels worden bereikt bij volledige migratie van het gebruik van IBANs naar een meer robuust type b alias voor het adresseren van betalingen. Type-a aliassen hebben voornamelijk een beperkt positief effect op overstapdrempels voor consumenten bij p2p betalingen en dat is onvoldoende om de ervaren hobbel als geheel weg te nemen.

Te prefereren is een vaste voor lange tijd aan de persoon of het bedrijf toe te kennen alias, à la het bankgironummer in Zweden. Type b alias heeft voor consumenten op korte termijn als nadeel dat minder gebruiksgemak wordt ervaren, maar dat kan verdwijnen met de gewenning. Bovendien is er het voordeel t.o.v. type a, dat het alias niet meer verandert. Bij het huidige

¹ Vanuit consumentenperspectief is het beter te spreken van nummerbehoud. Vanuit het perspectief van de aanbieders wordt gesproken over nummerportabiliteit omdat betrokken banken het rekeningnummer moeten porteren van de oude naar de nieuwe betaalrekening.

² Zie: Visie op verbetermogelijkheden mobiliteit in het betalingsverkeer, MOB, juli 2016.

³ Zie: Portabiliteit van betaalrekeningnummers, ACM, juni 2016.

⁴ Zie: Verkenning aliasgebruik en mobiliteit in het Nederlandse betalingsverkeer, MOB, 2017.

aliasgebruik moeten consumenten immers een eventuele wijziging van bijv. het 06-nummer doorgeven aan hun betaalrelaties.

Datum
17 mei 2018

Dat roept de vraag op naar de aliasgeschiktheid van reeds bestaande aan gebruikers uitgegeven nummers.

Kenmerk
MOB/ T018-1568171659-
520

4.1 Het Burger Service Nummer

Voor consumenten kan gedacht worden aan het Burger Service Nummer (BSN), een uniek nummer van 9 cijfers (met voorloopnul) dat voor het leven aan een persoon is toegekend voor contact met de overheid. Pluspunt is dat het zelfcontroleerend is, maar daar staat tegenover dat gebruik bij wet is beperkt. Organisaties buiten de overheid mogen het BSN alleen gebruiken als daarvoor een wettelijke grondslag bestaat (Wet bescherming persoonsgegevens). Verder zou het BSN maar aan één betaalrekening gekoppeld kunnen worden, terwijl consumenten vaak meer dan één betaalrekening hebben. Wel zouden meerdere BSN's aan het zelfde IBAN gekoppeld kunnen worden (zoals voor een en/of rekening). Ook eenmanszaken kunnen over een BSN beschikken, maar als zij doorgroeien, moeten ze alsnog een KVK-nummer aanvragen. Voor de meeste bedrijven is het BSN nu dus sowieso niet beschikbaar. Daartoe zou een wetswijziging nodig zijn.

4.2. Het KvK-nummer

Voor bedrijven kan gedacht worden aan het Kamer van Koophandel nummer (8 cijfers) en/of het vestigingsnummer (12 cijfers), maar die nummers zijn niet zelfcontroleerend en te beperkt gelet op het aantal rekeningen waar bedrijven in de regel behoefte aan hebben. Een alias kan maar naar één betaalrekening verwijzen. Bovendien kunnen deze nummers veranderen bij overdracht e.d. Een nadeel van deze voor uiteenlopende doeleinden aan gebruikers uitgereikte nummers is nog dat ze verschillen in formaat en alleen nationaal bruikbaar zijn.

4.3. Het BTW-nummer

Wellicht dat voor bedrijven de Europese systematiek van het BTW-nummer uitkomst zou kunnen bieden. Dat nummer is uniek en heeft net als het IBAN een vaste opbouw. Het Nederlandse BTW-nummer heeft 14 tekens en bestaat uit:

- NL: de landcode voor Nederland
- een RSIN⁵/fiscaal nummer of BSN (10 cijfers, incl. voorloopnullen)
- B01: een toevoeging van 3 posities (B01 t/m B99, die zo meerdere bedrijven kan aangeven).

Datum

17 mei 2018

Kenmerk

MOB/ T018-1568171659-520

Ook BTW-nummers zijn echter niet zelfcontroleerbaar. Voor controle moet een website van de Europese Commissie geraadpleegd worden.

4.4. De Legal Entity Identifier (LEI)

De LEI is een wereldwijde code waarmee ondernemingen op financiële markten geïdentificeerd kunnen worden. Het is vooral in gebruik om financiële risico's beter te kunnen beheersen en is sinds 1 januari 2018 bij Europese wetgeving verplicht voor juridische entiteiten met een effectenrekening bij een financiële instelling. De LEI is een uniek, zelfcontroleerbaar, (ISO) gestandaardiseerd, alfanumeriek nummer van 20 tekens, dat in Nederland door de Kamer van Koophandel wordt uitgegeven. Het is niet te gebruiken voor filialen e.d. en zou als alias niet uitgebreid kunnen worden voor gebruik bij meer dan één betaalrekening. Verder is het gekoppeld aan de rechtsvorm en het KvK-nummer. Dit betekent dat de LEI bij wijziging van rechtsvorm vervalt en er voor de nieuwe rechtsvorm een nieuwe LEI moet worden aangevraagd. Factoren die de LEI minder geschikt maken om als robuuste alias te fungeren.

Bestaande nummers voldoen dus niet aan alle eisen voor een volwaardig alternatief voor het IBAN. Op zich kunnen die zo nodig wel zelfcontroleerend worden gemaakt door een of meerdere controleposities toe te voegen. Ook is het denkbaar dat aan bestaande nummers volgnummers worden toegekend om ze aan meerdere betaalrekeningen te kunnen koppelen. Maar aansluiting bij een bestaande nummersystematiek zou afhankelijkheden kunnen introduceren die afbreuk doen aan de gewenste (theoretische) stabiliteit van het nummer als alias voor een bedrijf of persoon.

⁵ RSIN staat voor Rechtspersonen en Samenwerkingsverbanden Informatienummer.

4.5 Kenmerken van een robuuste alias ter verbetering mobiliteit

Om de hobbel van IBAN-wijziging bij overstap naar een andere aanbieder volledig te kunnen wegnemen, dient het alias als een volwaardig substituut voor het IBAN te kunnen werken. Daartoe dient (de uitgifte van) aliasen de volgende kenmerken te hebben.

Datum

17 mei 2018

Kenmerk

MOB/ T018-1568171659-520

Idealiter is een robuuste alias:

- een gestandaardiseerd (alfa)numeriek nummer
- eigendom van een persoon of bedrijf
- neutraal (geen naamverwijzingen van banken, personen of bedrijven)
- centraal uitgegeven (geen eigen keuze)
- zelfcontroleerbaar
- uniek en slechts eenmaal uitgegeven (dus geen heruitgifte)
- stabiel (voor lang toegekend zonder onderscheid persoon of bedrijf)
- privacy ongevoelig (niet koppelen aan andere doelstellingen)
- uit te breiden voor gebruik voor meerdere rekeningen (volnummers)
- te gebruiken in heel SEPA en om dat af te dwingen bij Europese wet verplicht.

In navolging van de in de Verenigde Staten in gebruik zijnde Universal Payment Identification Code, zou nagedacht kunnen worden over de ontwikkeling van een 'European Payment Identification Code' (EPIC), zoals de Bankgirot al eens heeft gesuggereerd. Een EPIC, toe te wijzen aan personen én bedrijven – zou in heel SEPA in plaats van of naast het IBAN als 'unique identifier' tussen niet-banken kunnen worden gecommuniceerd en gebruikt. Wellicht dat dit idee mee kan worden gegeven aan de Europese Commissie als input voor de kosten-batenanalyses van Europese nummerportabiliteit die deze in het kader van de evaluatie van de Richtlijn Betaalrekeningen in 2019 gaat opzetten.

5. Reflectie op wat nodig zou zijn om voor mobiliteitsverbetering geschikte alias in te voeren

Datum
17 mei 2018

Kenmerk
MOB/ T018-1568171659-520

Voor daadwerkelijke mobiliteitsverbetering op de betaalmarkt is het invoeren van een 'type b' alias een randvoorwaarde. Maar dat is niet voldoende. Aliasbetalingen bieden op zich nog geen garantie dat een rekeninghouder zonder het onderhavige obstakel een nieuwe rekening in gebruik kan nemen. Daartoe is een - bij voorkeur - volledige migratie naar het gebruik van aliassen benodigd. Het oogmerk is immers dat alle houders van betaalrekeningen van aanbieder moeten kunnen wisselen zonder dat tegenpartijen in betaaltransacties daar hinder van ondervinden.

De migratie dient ook alle betaalproducten te omvatten. De toegevoegde waarde van het gebruik van aliassen ligt vooral bij de 'push' betalingen, bij overschrijvingen, waar het initiatief bij de debiteur ligt. Maar juist bij 'pull' betalingen als de incasso, waar het initiatief bij de crediteur ligt, is sprake van vele relaties die bij overstap van het gewijzigde IBAN op de hoogte moeten worden gebracht. Bovendien schrijven productregels hier en daar gebruik van IBAN voor, zoals bij het afgeven van een machtiging. Hier zouden regels kunnen worden aangepast. Wellicht kan de Overstapservice hier van nut zijn. Verder zou een oplossing gevonden moeten worden voor gebruik van aliassen via de papieren betaalinstrumenten, waar het IBAN een verplicht veld is.

Een volledige migratie naar het gebruik van aliassen als adressering vereist dat alle betalende (idealiter in de gehele SEPA zone) eenmalig de inspanning doen om over te schakelen naar aliassen als adresseringsmethode, zodat er niet langer rechtstreeks betalingen op IBANs binnenkomen. Om het optimale effect op de mobiliteit te realiseren, zou aliasgebruik niet optioneel, maar verplicht moeten zijn. Dat zou een nieuw Europees wetgevingstraject vergen.

De maatschappelijke kosten van een dergelijke migratie zullen een belangrijke rol spelen in de beoordeling of het (lange termijn) drempelverlagend effect op mobiliteit opweegt tegen de daaraan voorafgaand benodigde inspanningen. Ook het tempo van migratie speelt hierin een rol.

6. Reflectie op pros en cons van overstappen met aliasbehoud⁶

Datum

17 mei 2018

Kenmerk

MOB/ T018-1568171659-520

Uitgaande van de introductie van een robuuste betaalalias, die is ingevoerd in alle administraties en die alle partijen in plaats van het IBAN in heel SEPA gebruiken en accepteren, zijn de volgende voordelen te verwachten.

Grootschalig gebruik van aliassen kan ervoor zorgen dat:

- voor de meeste rekeninghouders de drempel verdwijnt om bij overstap naar een andere aanbieder van betaalrekeningen relaties een nieuwe IBAN te moeten doorgeven (ook is er geen drempel in de vorm van het moeten doorgeven van een gewijzigd type a alias);
- in de mate dat dit de doorslaggevende factor is, consumenten vaker van aanbieder wisselen of er mee dreigen, zodat de concurrentiedruk stijgt;
- in het betalingsverkeer tussen marktpartijen minder privacygevoelige rekeninggegevens hoeven te worden uitgewisseld;
- op den duur, na gewenning aan het gebruik van een vaste alias, het gemak en de snelheid van betalen en ontvangen toeneemt;
- IBAN-discriminatie niet meer kan voorkomen;
- de overstapdrempel in kwestie verdwijnt zonder de noodzaak van het invoeren van rekeningnummerportabiliteit.

Hier staan als mogelijke nadelen/kosten tegenover:

- De eenmalige migratiekosten van banken en bedrijven;
- Inrichting en onderhoud van een (centraal) koppelingsbestand;
- Er zou idealiter een Europees wetgevingstraject moeten worden afgelegd om aliasgebruik te regelen, standaardiseren en verplichten;
- Mogelijk moeten bestaande (SDD) rulebooks worden aangepast;
- Consumenten moeten wennen aan (gebruik van) een nieuw nummer;
- Marktpartijen moeten over migratie en gebruik worden voorgelicht;
- Een alias kan maar aan één betaalrekening worden gekoppeld, zodat per gebruiker meerdere aliassen zullen moeten worden uitgegeven;

⁶ 'Behoud' is bij een robuuste alias feitelijk overbodig, maar staat beter in relatie tot de term nummerbehoud. Van aliasportabiliteit kan geen sprake zijn omdat er niets te porteren is.

- De beoogde slechting van overstapdrempels is pas volledig bereikt wanneer het betalingsverkeer geheel is overgestapt van IBAN naar het gebruik van aliassen. Introductie van aliassen is dus geen 'quick win'.

Datum

17 mei 2018

Kenmerk

MOB/ T018-1568171659-520

Omdat er naast de IBAN-drempel meerdere drempels en overstapmotieven zijn, is niet op voorhand duidelijk hoe groot de opbrengsten van grootschalige aliasinvoering zullen zijn in de vorm van meer concurrentie(druk) en lagere prijzen. Het is daarom raadzaam vervolgstappen te baseren op een zorgvuldige kosten-batenanalyse - op Europese schaal. Hier kunnen recente ontwikkelingen worden meegenomen, zoals de opkomst van het betaalverzoek (dat een alias feitelijk overbodig maakt), instant payments en nieuwe dienstverleners, die met de inwerkingtreding van de PSD2 de betaalmarkt betreden.

Verder mag niet uit het oog worden verloren dat overstappen naar een andere aanbieder van betaalrekeningen ook bij grootschalig gebruik van robuuste aliassen nog rompslomp zal houden. Zo zal de overstapper diensten bij de oude aanbieder moeten opzeggen en bij de nieuwe moeten aanvragen en krijgt hij een nieuwe IBAN, betaalpas, bank app en e-identificer e.d.

7. Samenvattende conclusies

Aliassen zijn nu vooral in gebruik ter verhoging van gemak en snelheid van eenmalige betalingen tussen consumenten. Dit type alias sluit aan bij de bestaande adresseringssystematiek voor berichtenverkeer of bellen. Het is minder geschikt voor het betalingsverkeer met en tussen bedrijven.

Aliassen hebben het voordeel dat bij verandering van aanbieder van betaalrekening aan de groep van mede-aliasgebruikers geen IBAN-wijziging hoeft te worden doorgegeven. Het moeten communiceren van een nieuwe IBAN wordt vaak als een overstapdrempel gezien. Hoe meer relaties aliassen gebruiken, des te lager deze drempel zal zijn. Met enkel consumentenaliassen, is het bereik echter nog geen 10% van het betalingsverkeer.

Wil een alias kunnen bijdragen aan verlaging van deze overstapdrempel voor de *totale* betaalmarkt, is behoefte aan een ander type, aan een robuustere alias dan nu in gebruik is. Bestaande persoons- en bedrijfsnummers, zoals het BSN en het KvK-nummer zijn niet geschikt, voldoen niet aan alle eisen voor een volwaardig IBAN-alternatief en zijn van nationale aard. Het zou moeten gaan om een gestandaardiseerd, zelfcontrolerend nummer, dat toebehoort aan de gebruikers en dat zij in heel SEPA als IBAN-substituut kunnen gebruiken. Te prefereren is ontwikkeling van een Europese alias voor personen én bedrijven die in plaats van het IBAN als ‘unique identifier’ tussen niet-banken kan worden gebruikt.

Datum

17 mei 2018

Kenmerk

MOB/ T018-1568171659-520

Wil een robuuste Europese alias de drempel *effectief* wegnemen, is een zo groot mogelijke migratie gewenst. Marktpartijen moeten eenmalig inspanningen doen over te gaan van IBAN naar de alias als adresseringsmethode. Voor maximaal effect op de mobiliteit, is aan te raden gebruik via wetgeving af te dwingen. Dit alles zou grote investerings-, communicatie- en wetswijzigingstrajecten vergen.

Kosten gaan voor de baet uit. Stappen in de richting van een grootschalige migratie naar een Europese alias, kunnen redelijkerwijs pas gezet worden na zorgvuldige kosten-batenanalyse, met oog voor diverse vormen van nummerbehoud, andere drempels en overstapmotieven en voor recente ontwikkelingen, zoals de rol van het betaalverzoek.

Het lijkt nuttig deze bevindingen te delen met de Europese Commissie als input voor de kosten-batenanalyse van Europese nummerportabiliteit die deze in het kader van de evaluatie van de Richtlijn Betaalrekeningen in 2019 gaat opzetten. Dit is in lijn met eerder gepresenteerde visies van het MOB, de Minister van Financiën en de ACM op verbetermogelijkheden van de mobiliteit op de betaalmarkt.

Tot slot is het van belang ontwikkelingen te blijven monitoren op gebied van het gebruik van aliassen, betaalverzoeken en betaalinitiaties in binnen- en buitenland en van de voortgang van het onderzoek van de Europese Commissie.